

Ilustrirani Slovenec

Leto II.

Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 3. aprila 1926, šte. 77.

Štev. 14.

M. Gaspari: Vstajenje.

Zanimivi velikonočni običaji v Italiji.

V Florenci se je še iz srednjega veka ohranil ginljiv običaj, da pripeljejo na veliko soboto zjutraj pred stolno cerkev velik voz, obložen s cvetjem in pripravami za umetni ogenj. Med »Glorio« vžgo za velikim oltarjem raketo v podobi golobice, ki zdrči potem po napeljani žici k stolpiču na vozu ter vžge tam pripravljene rakete itd. Ogromna množica opazuje ta prizor in če se vžig ponesreči, smatrajo to za napoved slabih letin in drugih nesreč.

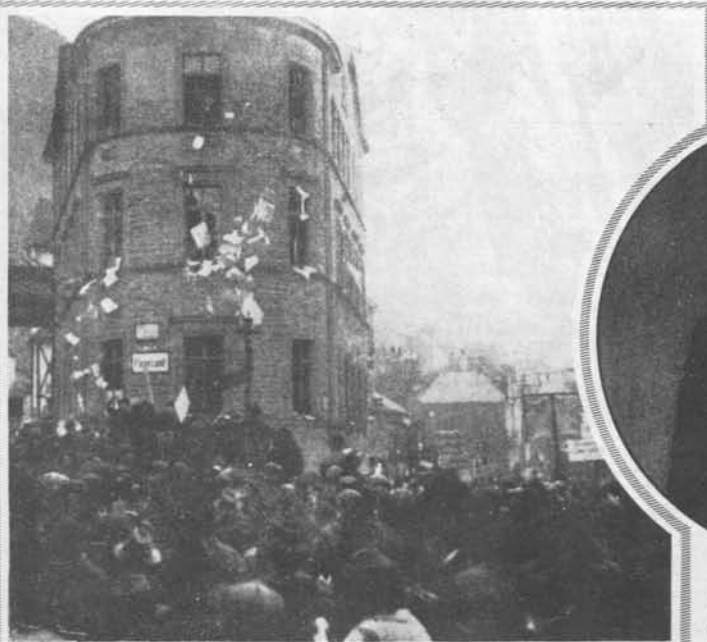
General Brusilov,

znameniti ruski vojskovodja iz svetovne vojne, ki je pred kratkim umrl v Moskvi.

Zadnja seja nedavnega zasedanja Društva narodov v Ženevi,

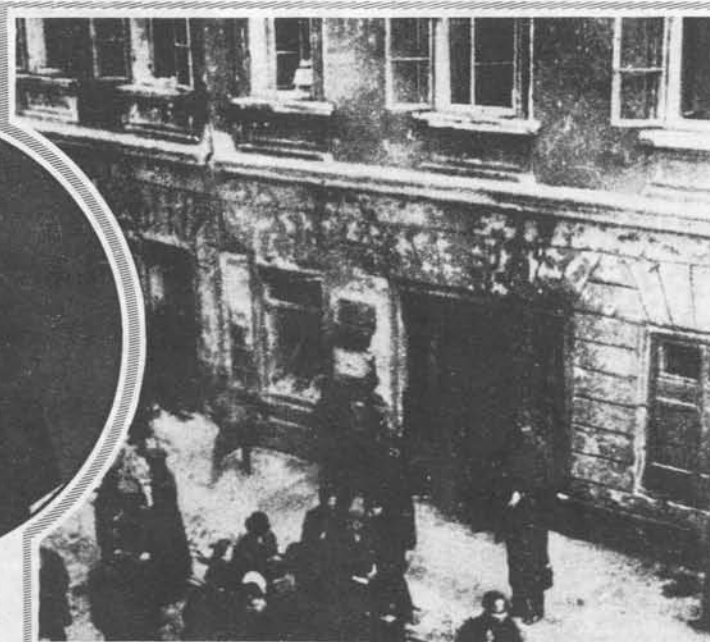
ki se je zaključilo tako kritično. Naša slika je posneta ob priliki Briandovega govora.

Radikalni odpor Nemcev proti previsokim davkom, Viničarji ob Mozeli so vdrli v finančni urad v Bernkastelu ter pometali na cesto in zažgali vse uradne spise.

Mello Franco, delegat Brazilije na zadnjem zasedanju Društva narodov, ki se je edini uprl sprememu Nemčije ter s tem razbil zborovanje.

Prostor v Pragi, kjer se je nedavno pripetila velika eksplozija

in ki je dala češkim socialistom povod, da so začeli rušiti vladno koalicio. Kakor znano, je vlada tudi res padla.

Palača osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu,
ki so jo začeli graditi lansko leto v znatni meri tudi z našimi slovenskimi milijoni, dočim nam ta osrednji urad po zaslugi »demokratov« in socialistov ni dovolil graditi v Ljubljani z našim lastnim denarjem zadovoljivega uradnega poslopja, temveč le neokusno zmašilo, kakršno danes stoji.

Dr. M. Spaljković,
znani politik NRS, oboževalec caristične Rusije in naš poslanik v Parizu.

K sliki na levi:

Jugoslovanski oddelek na velesejmu v Lipskem.

Dočim imajo druge države na lipskem sejmu cele zgradbe za razstavo svojih produktov, se je naša država udeležila kot razstavljalec lipskega velesejma, ki je najvažnejši na svetu, na malem prostoru. Razstavila je tu tobak in izdelke iz njega naša monopolska uprava. Izložba je s svojo okusno opremo pobudila veliko zanimanje (bilo je interesentov celo iz Avstralije) ne samo za razstavljene produkte, temveč sploh za našo državo. Želeli je, da na prihodnjih sejmih v Lipskem pokažemo še več naših izvoznih produktov. Razstavo je aranžiral g. Oskar Fischer, trgovinski ataše našega generalnega konzulata v Berlinu.

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Breclj Anton
(*1875), zdravnik.

Bleiweis Franc,
(*1869), nabožni pisatelj.

Buh Jožef Frančišek,
(1833—1923), ameriški misijonar.

Ljubljanski „Knežji dvorec“.

V Gosposki ulici si je sezidal Volk Engelbert grof Auersperg (1610—1673) l. 1642. novo palačo. Njegov brat Vajkart je bil kot prvi minister cesarja Leopolda I. povzdignjen v knežji stan. Zato so to palačo nazivali knežji dvorec (Fürstenhof). Poslopje je bilo dvonadstropno, v sredini pročelne strani pa tironadstropno. Poleg pročelne stranice je imelo še dve krili, ki sta od dveh strani objemali dvorišče. Vsa tri krila so imela na notranji strani ob dvorišču lepe arkade, zato je napravljalo poslopje imponanten vtis. Podobne arkade je imel tudi Stiški dvorec, pa so jih zazidali. Danes jih ima v Ljubljani le še škofijski dvorec.

Poslopje je bilo videti na zunanji strani enostavno, toda močno zidano. V dvorcu pa je bila lepa velika dvorana, vsa s freskami poslikana. Zadnja leta pred potresom je bila v nji registratura. Znamenita je bila v dvorcu tudi knjižnica in zbirka slik, med njimi podobe Dürerja, Brenghela itd.

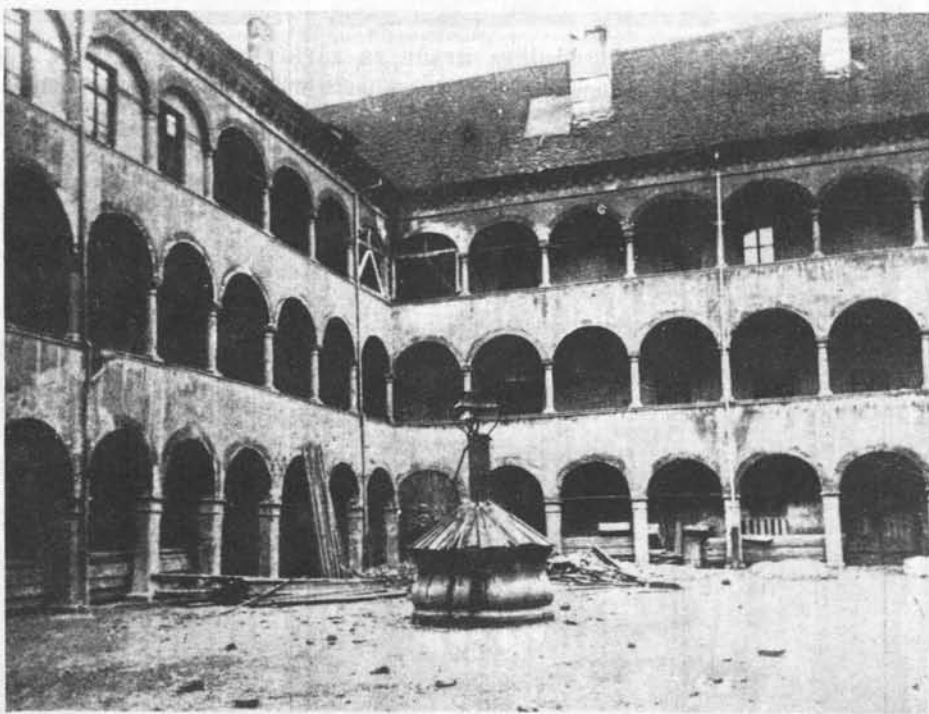
Potres l. 1895. je poslopje precej premikastil, zato so knežji dvorec podrli. Knjige, arhiv in slike so prenesli v graščino Losenstein-Leuten na Gor. Avstrijskem.

Škoda za to veličastno stavbo, ki bi bila vsaj en zgled naše renesance! Razen tega je palača važna za našo slovensko zgodovino še iz raznih drugih razlogov, kajti v njem si je uredil knez Auersperg že v XVII. stoletju svoje lastno gledališče in tudi društvo kat. rokod. pomočnikov je prirejalo včasih v njem svoje predstave, stanovala je pa v njem prav do potresa kočevska veja Auerspergove rodbine, ki je tako pomembna za našo zgodovino.

S.

Registratura v Knežjem dvorcu
ob potresu l. 1895.

Dvorišče Knežjega dvorca po sliki iz l. 1894.

Del slavnostne dvorane v Knežjem dvorcu
z znamenitimi freskami.

Pogled na zunanjščino Knežjega dvorca ob potresu l. 1895.
Slika je posneta v smeri od Križank proti Turjaškemu trgu.

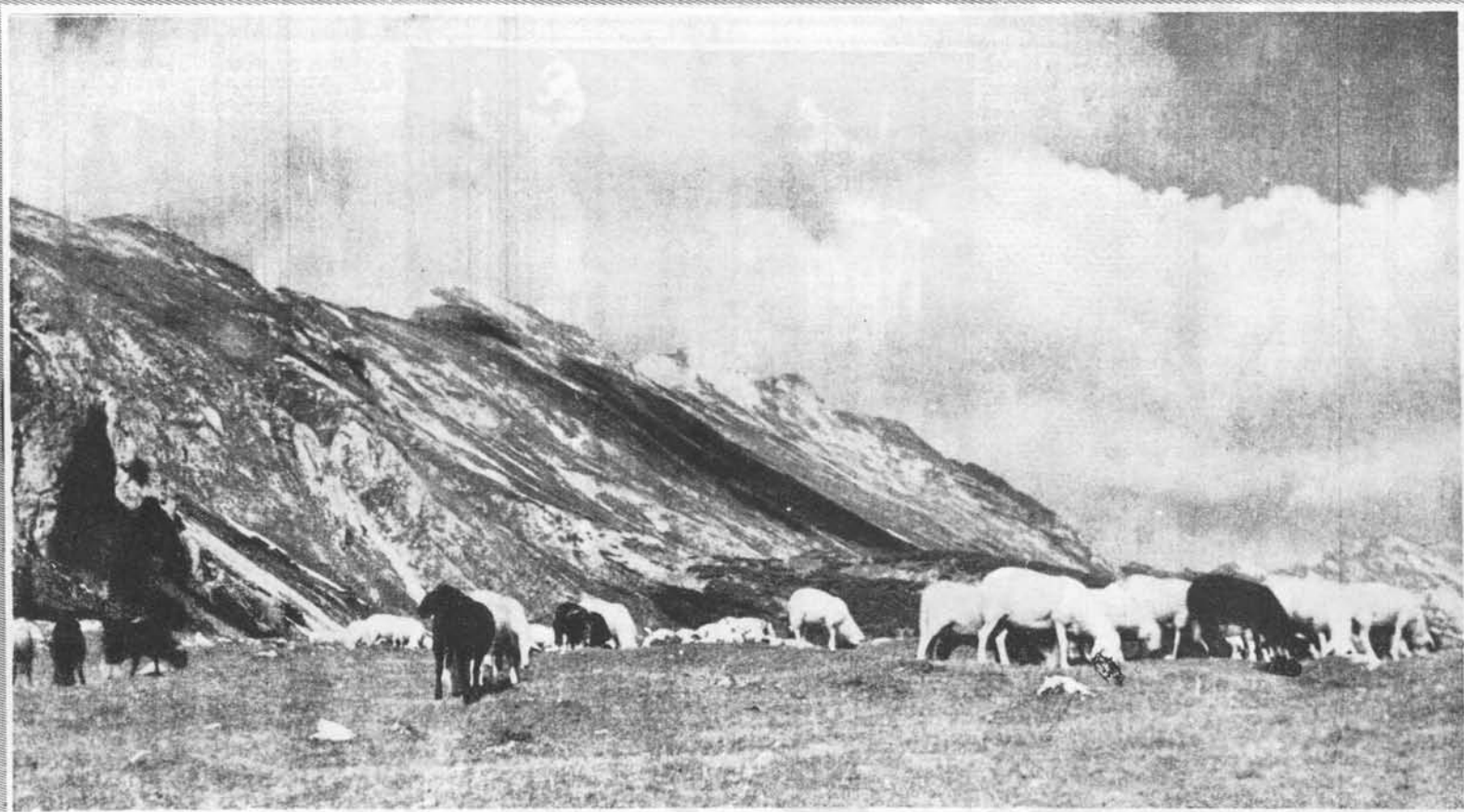
**Motivi z naših slovenskih
planin.**

V divjih pečinah Kamniških planin:
Planjava z Brane. (Fot. J. Skerlep.)

Pogled s Stola proti Triglavu.
(Fot. J. Skerlep.)

Idiličen motiv s Kamniških planin.
(Fot. J. Skerlep.)

Ženska in politika:

Romunska kraljica Marija, mati naše kraljice, ki je znana kot izborna politikarica in ima baje dalekosežen vpliv zlasti na politiko balkanskih držav.

Navdušene sportnice so baje slušateljice ameriških univerz, katere vidimo na naši sliki na kotačicah (Rollschuhe) pri igranju pola.

Institut za go- spodarsko higi- jeno v Londonu.

Angleško zdravstveno ministrstvo smatra higijeno gospodinjstva po pravici za temelj narodnega zdravja. Zato je ustanovilo v londonski okolici poseben zavod, ki ga obiskuje na stotine gospodinj in deklic iz vseh slojev. Naša slika nam kaže profesorja s slušateljicami pri preiskovanju živil.

Ameriške modne norosti.

»Krogličasta« glava, najnovejša varianta
»bubi« glave.

Letošnja pomladanska moda.

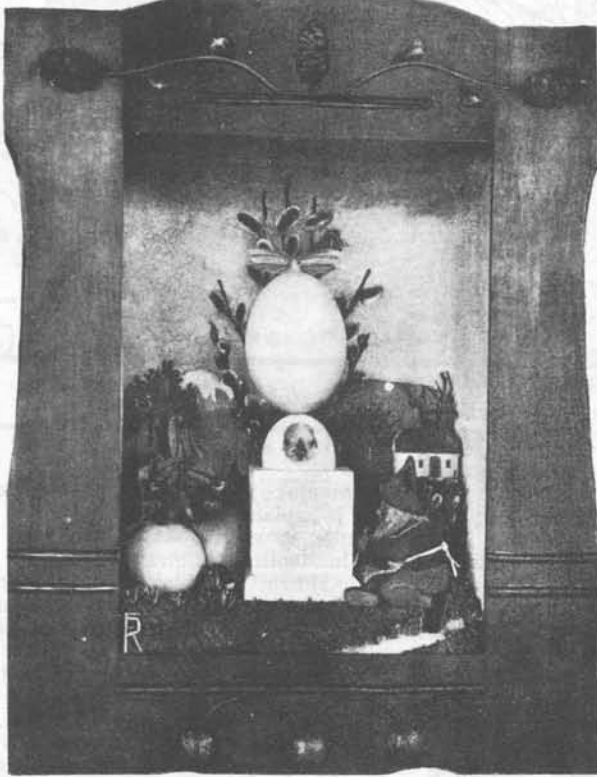
Podpor. Iv. Kropar,

doma iz Kranja, ki je umrl dne 16. II. t. l. v Prizrenu. Del pogrebnih svečanosti za priljubljenim in slovensko zavednim častnikom je opravil sam prizrenski škol dr. Gnidovec.

Iz življenja naših ameriških Slovencev:

Skupina naših rojakov, zbrana na slov. kat. shodu v Indianopolisu lanske spomladi.

Zanimiv velikonočni motív,

ki ga je sestavil iz jajec in drugega pristnega gradiva g. Fr. Rojec v Ljubljani.

Katoliški dijaki v Belgradu,

skoro sami Slovenci, pri igri »Garcia Morena«, ki so jo igrali dne 7. III. t. l. Katoliško življenje v Belgradu se pod vodstvom Slovencev najlepše razvija.

Dolenjski Čaruga Ivan Jeko

s svojo pomočnico Julko Vrabcem na kolodvoru v Rajhenburgu pred prepeljavo v ljubljanske zapore. Z Jeketom je zvezan tudi njegov »stovariš« Jenko.

»Novi belokranjski piruhi«,

volti in obešeni na svilene vrvice ter pisano poslikani z domačimi motivi, zamislek g. učitelja Belina v Nevljah.

Lani nam je nosil iz Belgrada piruhe dr. Zerjav, letos pa g. Pucelj, toda lanski in letošnji so le — gnili klopoteč in le v nesrečo slovenskemu narodu.

Zadnji muzikanti.

Velikonočna zgodba.

Visoko nad vasjo stoji Prahova gorica v temi popolnočnih ur. Oblaki se trgajo nad njo v vetru, trepetajoče zvezde se vžigajo in ugašajo, dolina in vas še spita. Kakor da se ne more vzdramiti to velikonočno jutro.

Muzikanta Matevža zebe. Tišči se k durim in čaka. V nogi ga trga, kakor bi grizel črv v kosti, ki si jo je pred davnimi leti zlomil, ko je podiral na Bovcu knezove bukve. Tedaj je bil mlad in je za praznike žvenketal s srebrom, danes je star in na samo sveto nedeljo nima v žepu niti poslednje muzikantske tolažbe — tobaka.

Čaka. In ob njem čaka ogromna njegova tromba, skrbno zavita v platneno preperelo vrečo, čaka na veselji klarinet, na zvoneči rog, na ljubki kornet.

— Bog ve, ali pridejo? —

Daleč doli udari v stolpu kladivo, štirikrat na srednji zvon, dvakrat na veliki.

— Šele dve... — vzdihne Matevž.

V dolini pod vinogradi zalaja pes, da odmeva od bregov do bregov, kakor bi bili iz samega stekla. Samotno okno ob cerkvi se zablješči skozi temo in ugasne. Cerkovnik je pogledal na uro.

Matevž prestopa z bolne noge na zdravo. Mane si roke, da bi se ugrtel, gleda skozi trsje ob gorici, ali že gre Matija s klarinetom, Jernej z rogom in Filip s kornetom.

In kje je prah, veseli Prah, ki jih je povabil to jutro v gorico vse štiri stare, odstavljene muzikante, da zagodejo ob vstajenju celi vasi navkljub?

Menda je bilo vse samo šala? Morda čaka zaman in so se klarinet in rog in kornet zmenili s Prahom, da prevarijo ubogega Matevža?

V vinogradu tik pod gorico je nekdo zavriksal.

In že se slišijo jadrni prešerni koraki po stezi med trsjem.

— Holali, holala, holali... —

Preden se Matevž zave, stoji že Prah pred gorico.

— Koliko vas je, muzikantov? — vpraša.

— Eden, bombardon, — odgovori Matevž, ki ga ne boli več noga in ga ne zebe več.

— Najstarejši najbolj zgoden? Sram naj jih bo, druge!

Ključ zaškriplje v vratih, rezki duh po starini zavalovi iz hrama, ves topel in vabljev.

— Skoraj eno uro že čakam, — se opravičuje Matevž, — ker nimam ure pri hiši in mi mojih šest križev in pol ne da spati. —

Prah prižge luč pod obokom in išče v slepem oknu v steni.

— Zeblo te je, ubogi bombardon! Pogrej se! Prah naliva slivovko v čašo in jo nudi Matevžu. Reže gnjat in kruh, in se šali: — Tak mraz je letos, Matevž, da ti bo še tromba zmrznila, če jo pustiš zunaj. To je božič, ne velika noč! — Zapri vrata! —

Matevž stopi k vratom. Pa stoje že zunaj Matija, Jernej in Filip, vsak s svojim instrumentom pod pazduho.

— Bog daj veselo alelujo! — se pozdravijo.

— Lenobe! — jih zmerja Prah. — Matevža pogledajte, staro kost, ki nas je to veliko noč vse prekosil. Prvi je prišel! —

Muzikantje posedejo krog sodov in se pričkajo o svojih letih. Nobeden jih nima mnogo izpod šestdeset.

— Jejite! — Danes ste moji gostje ves dan! — sili Prah in ponuja gnjat in potico.

— Nak! Pred vstajenjem ne! Taka je stara navada. Samo slivovke kak požirek, če ne zameriš! — odgovarja v imenu vseh Matevž, drugi pa kimajo.

— In kaj tobaka! — še pristavi klarinet.

Že jim deli Prah smotke in naliva slivovke. — Bog ti daj zdravje! Zvečer ti še pred hišo zagodemo! — se zahvaljujejo po vrsti.

— Nič hvale in čenč, muzikantje! Tako boste naredili, kakor smo se zmenili. Ko zazvoni prvič, stopite ven in zaigrajte. Na vse štiri strani sveta, kakor lani, predlanskim in vsa leta vašega muzikantstva vsako veliko noč. In ko bo procesija, boste tudi igrali tu pred mojo gorico, na mojem svetu.

— Hm, pa tvoja gorica ni stolp in cerkev! — dvomi Filip. — Ne bo prav... —

— Molči! — ugovarja Matevž. — Pomrli so nam drugi instrumenti, mladi svet se ne meni za muziko. O, včasih, ko nas je šestnajst igralo in je Blaž s flavto imel moč in besedo nad nami, tedaj smo lahko igrali pod zvonovi in v procesiji. Zdaj smo ostali samo še štirje in prav so storili mladi gospod, da so nam naše piskanje prepovedali.

— Stari gospod bi nas bili pustili, najsi bi bila samo dva! — ugovarja klarinet.

— Nak... Za cerkev in stolp in procesijo res nismo več. Ljudje bi se nam smejali... Tako na višavi pred gorico pa še letos počastimo sveto nedeljo po svoje... Morda zadnjič in bo eden ali drugi izmed nas drugo veliko noč že med angelsko muziko... —

— Danes ste tu, in kakor ukažem jaz, tako bo. Stara vera, star denar, stara muzika. Naj čuje vsa vas, da je vse to boljše kakor novina. Če nam bodo ljudje zamerili, Bog nam ne more, če ga po svoje počastimo! Zasmilili ste se mi oni dan, ko ste šli sivi in sključeni skozi vas in so dejali, da je vaše muzike konec. Zato sem vas povabil, da vas bodo ljudje še enkrat slišali! — je vpil Prah.

— In Bog v nebesih tudi za alelujo! — je pristavil Matevž.

Tisti trenutek je udaril zvon in praznično pritrkavanje je zaplalo preko doline.

Muzikantje so vstali, odvili skrbno in nežno instrumente in stopili pod jutranje zvezde.

Veter je zbrisal vse oblake z neba, v trsju in v gori je šumelo, v vasi so se svetila okna. Za temnim pogorjem na vzhodu je bilo nebo svetlejšje v prvi slutnji velikonočnega jutra.

Na tisto stran so se obrnili muzikantje, se odkrili in vrgli klobuke na tla. V somraku je videl Prah štiri koščene obraze starcev, kakor jih je izklesalo šest desetletij žalosti in veselja, veselih gostij in gladovanja, godčevske lahkomišljenosti in trdega dela.

Pesem zvonov je utihnila.

Tedaj so muzikantje dvignili instrumente, njih koščeni prsti so padli na tipke in na vzhodno stran je preko cele doline udarila pesem vstajenja, mogočna, večno mlada v pozdrav Gospodu, ki je premagal smrt in trohnobo...

Vsa vas, vsa dolina je čula to velikonočno pesem in ostrmela, zakaj še nikoli niso muzikantje igrali tako lepo. Njim pa se niso še nikoli kakor ob tej zadnji aleluji utrgale iz oči solze, ki ni nihče zanje vedel kakor oni in Bog. Alojzij Remec.

O g l a s i

v „Ilustr. Slovincu“

imajo največji ter trajni uspeh.

Zato inserirajte v njem.

„Slovenec“

edini slovenski dnevnik z
ilustrirano prilogo stane
mesečno samo Din 20.—

Najcenejši slov. dnevnik!